

PM 2017:141 RIV (Dnr 110-823/2017)

Samling för skolan – Nationell strategi för kunskap och likvärdighet (SOU 2017:35)

Remiss från Utbildningsdepartementet

Remisstid den 5 augusti 2017

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Som svar på remissen ”Samling för skolan – Nationell strategi för kunskap och likvärdighet (SOU 2017:35)” hänvisas till vad som sägs i stadens promemoria.

Föredragande borgarrådet Olle Burell anför följande.

Ärendet

2015 års skolkommision har överlämnat sitt slutbetänkande ”Samling för skolan – Nationell strategi för kunskap och likvärdighet”. Kommissionen har lämnat förslag till nationella målsättningar för kunskapsresultat, kvalitet i undervisningen och likvärdighet.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret välkomnar skolkommisionens slutbetänkande.

Utbildningsnämnden delar kommissionens samlade bild av problemen gällande den nationella situationen, även om bilden åtminstone i vissa avseenden är gynnsammare i Stockholm.

Utbildningsdepartementet har skickat remissen Samling för skolan – Nationell strategi för kunskap och likvärdighet (SOU 2017:35) till Stockholms stad för yttrande.

Remissen finns att läsa i sin helhet på [regeringens hemsida](#).

Mina synpunkter

Skollagen anger att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden samt främja alla barns och elevers utveckling, lärande och livslånga lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Därför är det så allvarligt att den svenska skolan under en lång tid inte har klarat av att ge alla elever rätt förutsättningar att lyckas i skolan. Den senaste PISA-mätningen bekräftar denna bild.

För även om vi ser en efterlängtd förbättring i resultaten, ser vi samtidigt tydliga tecken på en försämrad likvärdighet. Föräldrarnas utbildningsbakgrund och hur många böcker det finns i bokhyllan hemma har blivit allt mer avgörande för skolresultaten.

Regeringens beslut att tillsätta en skolkommision med uppdrag att presentera förslag som syftar till att öka likvärdigheten, förbättra kvaliteten i undervisningen och bidra till höjda kunskapsresultat är väl i linje med de utmaningar vi idag har inom det svenska skolsystemet. När skolkommisionen nu lämnat sitt slutbetänkande, kan vi konstatera att ledamöterna i kommissionen har gjort ett omsorgsfullt arbete och presenterar ett antal förslag som har sin förankring i forskning och beprövad erfarenhet. Det viktiga framöver är därför att vi folkvalda politiker tar ansvar för att bidra till en seriös diskussion och skolutveckling, som syftar till att förbättra kunskapsresultaten och öka likvärdigheten. Våra barns och ungdomars framtid förtjänar vuxenvärldens gemensamma problemlösande istället för att användas som politiskt slagträ.

Den bärande principen för all utveckling är att den som har tilldelats ett ansvar också måste ges rätt befogenheter och makt att ta detta. Skolkommisionen presenterar ett antal förslag som syftar till att förbättra och öka samverkan mellan staten och skolhuvudmännen. Jag ser mycket positivt på förslaget om ökad samverkan mellan Sveriges kommuner och lärosäten kring utveckling av bland annat lärarutbildningarna där vi har en delad utmaning och ett gemensamt ansvar att säkra den framtida kompetensförsörjningen inom skolan. Samtidigt presenterar kommissionen ett antal förslag som riskerar att ytterligare försämra tydligheten i rollfördelning och ansvar. Den svenska skolan behöver en sammanhållen styrning där staten stärker huvudmännens förutsättningar att bedriva en långsiktigt hållbar skolutveckling.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag hävda att fler riktade statsbidrag eller en ökad nationell styrning av resurserna inte är rätt väg att gå. Följaktligen avstyrks helt och hållet kommissionens förslag om att regeringen bör utreda förutsättningarna för sektorsbidrag eller andra former av nationell finansiering av skolan som utgår från riktade statsbidrag. Ytterst handlar god skolutveckling om att ge kommunerna långsiktiga planeringsmöjligheter för all skolverksamhet.

Kommisionens förslag om att ta fram mått som visar på skolornas bidrag till elevernas kunskapsutveckling, ett så kallat value-added-mått, är en mycket viktig del i att förbättra det lokala kvalitetsarbetet. Regeringen bör skyndsamt tillsätta en utredning för att ta fram ett mått som visar på skolornas bidrag till kunskapsutvecklingen på ett mer rättvist sätt än betyg. Detta ska inte överlåtas till enskilda huvudmän att utveckla, utan tas fram av staten för att säkerställa en likvärdighet.

Det är positivt att skolkommisionen lyfter fram behovet av en mer tillitsbaserad styrning av skolan och satsningar på att stärka lärarnas och skolledarnas profession. En viktig fråga framöver är hur vi gemensamt bidrar till en skolutveckling som ger skolledarna mer tid till att ägna sig åt det pedagogiska ledarskapet och lärarna möjlighet att ägna sig åt planering och genomförande av undervisning samt genom kollegialt lärande utvärdera och utveckla denna. Digitaliseringen av de nationella proven är en viktig del som regeringen bör prioritera att genomföra skyndsamt. Samtidigt behövs fler konkreta insatser för att förbättra lärarnas arbetsmiljö och möjlighet till att utöva sin profession. Lärare ska få vara lärare, vilket också kräver

att kompetensförsörjningen inom skolans övriga yrkeskategorier säkerställs i samverkan mellan branschen och lärosätena.

Vidare är det välkommet att skolkommisionens föreslår att det i rektors ansvar för skolans arbetsmiljö även ska ingå ett explicit ansvar för trygghet och studiero. Samtidigt behöver regeringen fortsätta se över lagstiftningen vad gäller rektors och lärares befogenheter att agera vid situationer som skapar otrygghet. Till exempel måste den inkonsekvens som råder mellan grundskolerektorers och gymnasierektorers möjlighet att vidta åtgärder undanröjas.

Slutligen vill jag betona att statens uppgift måste vara att i högre utsträckning än i dag säkerställa att skolans resurser går till det som de är ämnade för, alltså undervisning och skolutveckling. Återigen måste därför framhållas, att det inte är fler riktade statsbidrag eller ökad statlig styrning av skolans resurser som är lösningen. Därför är det positivt att se flera konkreta förslag på hur systemet för skolval kan förändras så att dess segregeringseffekter minskas. Ett exempel är förslaget att enskild huvudman inte längre ska kunna ha kötid som urvalsgrund. Vidare måste konstruktionen med skolpengssystemet i kombination med möjligheten att göra vinst och tillämpa segregeringseffekter ses över för att på riktigt möjliggöra en effektiv styrning av skolan.

För att uppfylla skollagens syfte om en likvärdig och kompensatorisk kunskapsskola för alla, handlar det till syvende och sist om att regering och riksdag måste våga ge kommunerna bättre förutsättningar att bedriva en hållbar skolutveckling.

I övrigt vill jag hänvisa till stadsledningskontoret och utbildningsförvaltningens remissvar.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Som svar på remissen ”Samling för skolan – Nationell strategi för kunskap och likvärdighet (SOU 2017:35)” hänvisas till vad som sägs i stadens promemoria.

Stockholm den 15 juni 2017

OLLE BURELL

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Remissen

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson och Cecilia Brinck (alla M) enligt följande.

Kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Föredragande borgarråds förslag avslås.
2. Som svar på remissen från utbildningsdepartementet anføres följande.

Svenska elever har idag betydligt färre undervisningstimmar än genomsnittet i OECD och lärarna lägger betydligt mer tid på administration jämfört med sina kollegor inom samma grupp. Samtidigt står flera skolor inför en rad utmaningar med sjunkande resultat och ökande skillnader mellan skolor och mellan elever. Svensk skola har ett tydligt huvuduppgift och det är att garantera att varje elev får den kunskap som han eller hon behöver. Då krävs skickliga lärare, mer undervisningstid, tydligare kunskapsuppföljning och en lugn och trygg arbetsmiljö.

Slutbetänkandet innehåller en del analyser och förslag för svensk skola som vi kan ställa oss bakom. Rollerna inom skolan bör förtydligas, läraryrket behöver göras mer attraktivt och möjligheterna till professionsutveckling bör stärkas. Vi är dock av uppfattningen att kommissionen fortfarande överskattar möjligheten att åstadkomma betydande positiva resultat och kvalitetsförbättringar enbart genom organisationsförändringar.

Vi delar den analys som ligger till grund för kommissionens uppdrag, rollfördelningen för skolans ansvar behöver vara tydlig. En tydlig rollfördelning som möjliggör ett tydligt ansvarstagande kräver dock att ansvar och befogenheter hänger ihop. Flera av kommissionens förslag, däribland de i kapitel 8.2, går i helt motsatt riktning. Utökad statlig styrning genom finansiering är inget som kan diskuteras utan att diskutera utökat statligt ansvar i form av huvudmannaskap, något som vi inte ställer oss bakom.

Även i slutbetänkandets förslag gällande det aktiva skolvalet och den minskade skolsegregationen finns en oroande otydlighet. Aktivt skolval i kombination med lottning som urvalskriterium samt att huvudmannen ska ansvara för den sociala sammansättningen på varje skola framstår för oss som en omöjlig kombination. Det kvarstår avgörande frågetecken om hur dessa delar praktiskt ska lösas. Som utbildningsnämnden uppger i remissvaret finns andra alternativ än lottning som urvalskriterium. Det är då oroande att ansvarigt borgarråd i sina synpunkter lyfter fram just kommissionens resonemang kring urvalskriterium som exempel på goda konkreta förslag.

Vi vill dock understryka att Moderaterna stödjer förslaget om aktivt skolval, men vill även framhålla vikten av att friskolor ska ha möjlighet att behålla inflytandet över sina urvalssystem. Införandet av det fria skolvalets har i stora delar inneburit en positiv utveckling för skolan i Stockholm då allt tyder på att mångfald och valfrihet höjer kvaliteten. Det fria skolvalet har även resulterat i att rörligheten bland eleverna har ökat, vilket i grunden är positivt eftersom att det innebär att fler väljer en skola som passar just deras behov och önskemål. Ett aktivt skolval skulle i förlängningen innebära att alla skolor måste informera om sin verksamhet och sin profil och att alla elever gör ett eget skolval, utifrån egna preferenser och förutsättningar.

Målet med vår skolpolitik är höjda kunskapsresultat genom att varje elev möts av höga förväntningar, en trygg och lugn skolmiljö och att alla elever får rätt stöd i tid för att nå sin fulla potential. Vi ställer oss i övrigt bakom stora delar av nämndens svar. Flera slutsatser i slutbetänkandet är bra, men i många delar krävs förtydliganden, inte minst gällande de socioekonomiska resurserna vars omfattning på förhand verkar bestämda utan att behoven verkar styrande. Som nämnden skriver i svaret anser även vi att många större förändringar kommer behöva genomföras i långsammare takt än vad slutbetänkandet anger för god förankring i skolan.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson, Cecilia Brinck, Dennis Wedin och Johanna Sjö (alla M) med hänvisning till Moderaternas reservation i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av Björn Ljung (L) enligt följande.

- Att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut
- Att därutöver anföras.

Liberalerna anser att mycket i Skolkommissionens slutbetänkande går i rätt riktning men beklagar att viktiga frågor för skolans utveckling inte adresseras. Vi välkomnar förslaget om stärkt kompetensutveckling för lärare genom professionsprogram, men saknar ett fokus på hur läraryrket långsiktigt ska stärkas genom höjda lärarlöner och stärkt auktoritet.

I en skola där undervisning och kunskapsförmedling sätts främst, i trygg miljö med studiero, får varje elev den bästa chansen att nå till toppen av sin förmåga, oavsett föräldrars studiebakgrund. Det är kvaliteten i själva undervisningen som avgör skolans kvalitet och för det är lärarna den enskilt viktigast faktorn.

Därför är det en besvikelse att kommissionen inte presenterar en långsiktig strategi för hur lärarlönerna ska höjas. Så länge vi inte har det riskerar lärarkrisen bara att fördjupas. Att kommunerna i många år har avstått från att satsa på lärarna har varit en bidragande orsak till den kommunaliserade skolans misslyckande. Här borde Stockholm fortsätta att gå före. När Liberalerna senast hade ansvar för skolan i Stockholm genomfördes lönesatsningar som ledde till att en lärares lön i snitt höjdes med 7500 kronor i månaden, inklusive den sista höjning där initiativet togs på försommaren -14, jämfört med 2006. Sedan (S) kom till makten i Stockholm har det inte genomförts några sådana satsningar. Inte heller har vi sett några kraftfulla åtgärder för ökad studiero. Bara ungefär varannan åttondeklassare anser att de har lugn och ro i klassrummet. Här ser vi också stora skillnader mellan de skolor med starkast utgångsläge och de med tuffare förutsättningar – i de skolor som har de största utmaningarna anser bara 4 av 10 åttondeklassare att det är lugn och ro. Vi ser också hur kunskapssegregationen just nu ökar i Stockholm.

Vi beklagar också att kommissionen inte har löpt linan ut och föreslagit ett återförstatligande av svensk skola, trots att man ser problemen som följt av kommunaliseringen. Istället landar man i en halvmesyr. Kommunaliseringen av skolan har medverkat till djupa kunskapsklyftor och det måste åtgärdas. För att svensk skola åter ska till Pisa-toppen krävs ett förstatligande.

Förslaget om aktivt skolval är bra. Alla har inte samma kännedom om möjligheten att påverka i vilken skola barnen ska gå. Om fler använder sin möjlighet att välja skola är det positivt. Det bör dock sägas att Stockholm ligger mycket nära ett aktivt skolval redan idag. Här väljer de flesta skolplacering för sina barn.

Skolkommissionen har föreslagit lottning som urvalsgrund då friskolor har fler sökande än lediga platser, ett förslag som sedermera tonats ned av ansvarigt statsråd. Vi vill poängtera att lottning, eller andra liknande förslag för att modifiera det fria skolvalet, sannolikt skulle leda till att friskolor skulle övergå från kötid till närhetsprincip. Många friskolor har ju valt kötid som urvalsprincip för att uppnå större blandning av eleverna. Med en återgång till närhetsprincipen blir elevsammansättningen sannolikt därför mindre blandad. De som har råd att köpa sig en bostad nära en populär skola går därmed före dem som inte har råd att göra det – så som det var innan skolvalets införande. Utan skolval får vi en skola med en starkare boendesegregation.

Menar vi allvar med att bryta problemen med kunskapssegregationen måste fokus istället ligga på att alla skolor ska vara bra skolor.

Ersättaryttrande gjordes av Karin Ernlund (C) enligt följande

Om jag hade jag förslags- och rösträtt hade jag föreslagit Kommunstyrelsen besluta följande:

att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut.
att därutöver anföras:

Kommissionen har under lång tid genomlyst det svenska skolsystemet och har, enligt Centerpartiet, kommit fram till många insikter och förslag på lösningar som kommer göra den svenska skolan mer robust och tydligare för elever, skolpersonal samt huvudmän i många avseenden.

Centerpartiet anser att kommunerna och de fristående huvudmännen ska fortsätta vara huvudmän för skolan, en statlig skola riskerar att flytta besluten för långt från föräldrar och elever. Kommissionen föreslår en myndighetsöversyn av skolmyndigheterna och där igenom att ta fram en myndighet som stödjer och stärker skolhuvudmännen. Utifrån den forskning som kommissionen pekar på ser vi i Centerpartiet att det är en god idé med en myndighet som stödjer och granskar skolhuvudmännen, trots att Centerpartiets vurm för nya myndigheter aldrig har varit stor ser vi vissa fördelar med förslaget. Det är viktigt att staten har möjlighet, och faktiskt genomför, beslut som innebär att dåliga skolor stängs, oavsett om de är kommunala eller fristående. Kvaliteten i verksamheten är och måste fortsätta vara grundbulten. Även förvaltningen pekar på att det är viktigt att denna nya myndighet har kraft och mandat att ingripa mot regelbrott och låg kvalitet, något vi instämmer i.

Kompetensförsörjningen till Stockholms skolor är ett prioriterat område som förvaltningen gör ett gediget och viktigt arbete inom. Det svenska högskoleutbildningsväsendet har genomgått många år av urholkning av resurserna och ingen har lyckats presentera förslag på hur detta ska kunna stoppas. Både kommissionen och förvaltningen ställer sig positiva till att lärarutbildningen behöver mer resurser och främst mer lärartid, det ställer även Centerpartiet sig bakom. Dock är vi skeptiska till att införa vissa dedikerade behörighetskrav till lärarutbildningen eftersom det kommer leda till ett ännu otydligare antagningssystem till den svenska högskolan. I grund och botten har en bra och populär utbildning höga behörighets- och intagningskrav och det är svårt, om inte omöjligt, att skapa sådana på artificiell väg.

Lärlönerna måste fortsätta att öka och det måste fortsätta finnas karriärvägar för lärare i skolan. Stockholm stad har genomfört många öknings av lärarnas löner men det arbetet har stannat av från majoriteten. Trots att det är arbetsgivarna som ska sätta lönen införs det ytterligare ett stadsbidrag med tillhörande administration och otydligheter. De lönesättanden systemen måste vara transparenta och enkla att förstå hur du som lärare.

Att digitalisera de nationella proven måste ske skyndsamt. Som kommissionen pekar på har lärare och skolledare mindre tid för undervisning och ledarskap när mer administration blir en del av arbetsuppgifterna. Centerpartiet har länge föreslagit att rektorerna ska för större stöd för att kunna anställa lärarassistenter till sina medarbetare. Centerpartiet har också påpekat det ständigt växande antal mål som Stockholms skolor styrs utifrån, det är något märkligt då att förvaltningen stödjer kommissionen förslag om färre och tydligare mål och samtidigt inför flera i sin egen verksamhet.

Centerpartiet stödjer att införa ett aktivt skolval i Sverige. I Stockholm nyttjar näst in till alla föräldrar skolvalet och föräldrarna väljer skolplacering till sina barn. Vi förstår att det är lätt att landa i slutsatsen att lottning av skolplaceringar skulle lösa den segregation som uppstått på vissa skolor men vi saknar den analys av vad ett sådant system skulle innebära. Ett fränsteg från att låta de fristående skolorna använda kötid som urvalssystem kan leda till att friskolor inför en närhetsprincip istället. Med en sådan närhetsprincip kommer boendesegregationen, som kommissionen påpekar har stor betydelse i frågan, spås på ytterligare. Det svenska skolsystemet är unikt på så sätt att alla kan välja alla skolor och vi har i stort sett inga privatskolor i parallella system. Det aktiva skolvalet har lett till att alla skolor i Sverige har blivit bättre.

Avslutningsvis vill Centerpartiet meddela att vi gärna ser ett system som visar skolornas framgångar genom ett mått för "value-added". Många fantastiska skolor med engagerade lärare och rektorer hamnar orättvist långt ner i sorteringslistorna över skolors prestationer. Ett value-added-mått skulle ge

föräldrar, elever och allmänhet en ny syn på de enskilda skolorna och deras viktiga uppdrag i samhälle.

Remissammanställning

Ärendet

2015 års skolkommision har överlämnat sitt slutbetänkande ”Samling för skolan – Nationell strategi för kunskap och likvärdighet”. Kommissionen har lämnat förslag till nationella målsättningar för kunskapsresultat, kvalitet i undervisningen och likvärdighet.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 16 maj 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Det har sedan en tid konstaterats i utredningar, uppföljningar och nationella samt internationella studier att kunskapsresultaten i de svenska skolorna behöver förbättras. På motsvarande sätt har det också blivit tydligt att skillnaderna mellan skolor, inte minst beroende av skolornas socioekonomiska förutsättningar, är stora. Kunskap och utbildning är grundläggande förutsättningar för människor att senare etablera sig på arbetsmarknaden och i samhället. Detta gäller i Stockholms stad liksom i övriga landet, och det är en av stadens viktigaste uppgifter att som skolhuvudman styra mot minskade skillnader mellan skolor och förbättrade skolresultat.

Samtidigt finns det, precis som Skolkommisionen också påpekar, styrkor i det svenska skolsystemet i stort såväl som i Stockholms stad som är viktiga att ta tillvara och bygga vidare på. Några exempel på detta är arbetet med värdegrunder och lika rättigheter. Stockholms stad har även en bra grund för att utveckla bland annat arbetet med den kollegiala kompetensutvecklingen och samverkan.

Stöd i Stockholms stads mål och styrning

Mot bakgrund av de utmaningar vi står inför välkomnar stadsledningskontoret skolkommisionens slutbetänkande ”Samling för skolan – Nationell strategi för kunskap och likvärdighet”, det omfattande utredningsarbete som ligger bakom och målsättningen att sätta en nationell strategi för förbättrade skolresultat, högre kvalitet i undervisningen och stärkt likvärdighet. Att öka likvärdigheten och höja kunskapsresultaten i Stockholms stads skolor är en grundförutsättning för att uppfylla mål 1.1. *Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor*. Stadsledningskontoret konstaterar också att några av de centrala delarna i skolkommisionens slutbetänkande, såsom exempelvis arbetet med elevernas trygghet och studiero, förstärkning av elevhälsan och arbetet mot skolsegregation och för att minska skillnaderna i skolresultat, finns återspeglade i Stockholms stads budget 2017.

Viktigt med lokal kunskap och styrning

Ett av skolkommisionens förslag är inrättandet av en statlig skolmyndighet med närvaro på regional nivå som ett led i att stärka skolhuvudmannaskapet. Stadsledningskontoret ser en risk för att förslaget, som bland annat innebär regionala myndighetskontor, kan försvaga möjligheten för kommunerna att bedriva ett starkt skolhuvudmannaskap och skapa otydlig styrning och ansvarsfördelning. Stadsledningskontoret menar att den lokala förankringen och

styrningen är central, samtidigt som det inte ska finnas tvetydigheter och motstridigheter med de nationella målen och styrdokumentet. Skolkommisionen föreslår att de regionala kontoren ska genomföra resultatdialoger med skolhuvudmän samt deras rektorer. Stadsledningskontoret menar att resultatdialoger på rektorsnivå måste genomföras inom ramen för skolhuvudmannens ansvar och styrningsprocesser och ett arbete pågår i Stockholms stad för att utveckla och effektivisera arbetssättet med resultatdialoger för en starkare styrning mot resultaten i skolorna. Att lägga till ytterligare en uppföljningsnivå för rektorerna riskerar att ta tid från deras viktigaste uppdrag, det pedagogiska ledarskapet, samt att risken för otydlig och dubbel styrning ökar. Stadsledningskontoret anser att statligt initierade resultatdialoger bör ske på central nivå hos den kommunala skolhuvudmannen.

Stadsledningskontoret menar att det är av stor betydelse att ovan nämnda risker och utmaningar beaktas vid inrättandet av en statlig skolmyndighet med regional närvaro, och att en sådan får uppdrag och ansvarsområden som är tydligt avgränsade i förhållande till kommunernas huvudmannaskap och styrningen av skolorna. Kompetensförsörjning, kompetensutveckling och förstärkt forskningskapacitet är områden som kan gynnas av ett tydligt nationellt ansvarstagande, och kan enligt stadsledningskontoret genom att läggas inom en statlig skolmyndighets uppdrag bidra till en positiv utveckling. Fortsatta insatser för att öka antalet behöriga lärare och skolledare är nödvändigt för att trygga kompetensförsörjningen, och detta ska enligt stadsledningskontoret främst drivas på nationell och regional nivå. Att lärarutbildningarna, men även vidareutbildning och kompetensutveckling av befintliga lärare, håller god kvalitet och utvecklas är av stor vikt för att säkerställa kvalitet i undervisningen i skolan. Att relevant forskning görs tillgänglig för att stödja, stärka och utveckla lärares, rektors och skolhuvudmäns arbete är betydelsefullt för detta, och stadsledningskontoret välkomnar skolkommisionens förslag om en långsiktig förstärkning av den generella forskningskapaciteten.

Stadsledningskontoret ser positivt på förslaget om att de skolgranskningar som idag utförs av Skolinspektionen till viss del förändras till att aktivt bidra till skolornas kapacitetsbyggande. Ett kontinuerligt, framgångsrikt förbättringsarbete ställer krav på effektiv och kvalitativ uppföljning och stöd till skolorna, vilket kräver kompetens och resurser. Stadsledningskontoret välkomnar därför möjligheten till stöd från en statlig myndighet i detta arbete.

Stadsledningskontoret konstaterar att skolkommisionen redan i sitt delbetänkande redovisade ett antal brister som ”resulterat i ett försvagat och delvis fragmentiserat skolväsende med en låg grad av samverkan, samarbete och gemensamt förbättringsarbete mellan skolor och skolhuvudmän”. Stadsledningskontoret instämmer i denna analys, och menar att en viktig framgångsfaktor kan vara just det gemensamma förbättringsarbetet mellan skolor, och att sådan samverkan med fördel styrs och genomförs inom ramen för ett starkt skolhuvudmannaskap. Stadsledningskontoret ser dock positivt på skolkommisionens förslag om de stödjande funktioner som en statlig skolmyndighet kan tillhandahålla i förbättringsarbetet.

Stöd för skolutveckling

Stadsledningskontoret instämmer i skolkommisionens bedömning att det finns starka skäl att ompröva statens prioritering av myndighetsuppgifterna. I sitt slutbetänkande skriver kommissionen att ”stora resurser som idag läggs på produktion av rapporter från tillsyn och kvalitetsgranskningar kan istället läggas på professionellt stöd för att höja kvaliteten i undervisningen och stärka skolledningen”. Kommissionen konstaterar också att detta även kan bidra till att lyfta en del av den administrativa bördan inför och vid genomförandet av den regelbundna tillsynen, hos rektorer och lärare. Skolkommisionen lyfter också fram vikten av att de kvalitetsuppgifter som idag publiceras på skolnivå behöver kompletteras med hur skolan arbetar med elevernas kunskapsutveckling, så kallade value-added-mått. Sådana mått ger mer rättvisande kvalitetsinformation än jämförelser av betyg och provresultat, och

stadsledningskontoret konstaterar att ett arbete med att utveckla motsvarande value-added-mått i Stockholms stads skolor pågår inom ramen för en av kommunfullmäktige beslutad aktivitet i budget 2017. Stadsledningskontoret ser att det kan finnas vissa svårigheter i att utveckla sådana mått och mätmetoder och välkomnar möjligheten för kommunerna att få stöd i detta arbete.

I sitt slutbetänkande lyfter också skolkommissionen fram vikten av att skolan organiseras på så sätt att rektorerna kan prioritera det pedagogiska ledarskapet och vara ett stöd för lärarna. Stadsledningskontoret instämmer i att detta har central betydelse för utvecklingen av skolornas undervisningskvalitet och resultatutveckling. Skolhuvudmännen ska ge tydliga rekommendationer, förutsättningar och stöd till rektorerna i hur ledningsorganisationen bör utformas för att ge förutsättningar för ett utvecklat pedagogiskt ledarskap. Stadsledningskontoret vill även betona vikten av samverkan med socialtjänsten för elever med särskilda behov och att detta prioriteras av skolledningen.

Förutsättningar för lärande och kunskapsutveckling

Kommissionen konstaterar att den garanterade undervisningstiden i svenska skolor ligger lägre än genomsnittet i en internationell jämförelse, och att detta är en viktig förutsättning för goda skolresultat. Stadsledningskontoret instämmer i att den undervisningstid en elev får med lärare är avgörande för inläring och kunskapsutveckling och att det är av stor vikt att denna fråga analyseras vidare och åtgärder vidtas.

Stadsledningskontoret välkomnar att skolkommissionen lägger stor vikt på arbetet med trygghet och studiero och ser positivt på förslaget om att rektorns ansvar för detta förtydligas i läroplanen. Samtidigt instämmer stadsledningskontoret i att det finns ett stort behov av både kunskapsuppbbyggnad och kunskapsspridning inom detta område. Det behövs tydliga arbetssätt, metoder och strukturer för att på ett effektivt sätt arbeta mot otrygghet och oroliga studiemiljöer.

Finansiering och resursfördelning

Skolkommissionen konstaterar i sitt slutbetänkande att ekonomiska resurser har betydelse för skolprestationer. De lägger stor vikt vid det kompensatoriska uppdraget, och att resurserna behöver fördelas olika beroende på skolornas socioekonomiska förutsättningar. I sitt slutbetänkande konstaterar kommissionen att det är få kommuner som tydligt styr resurser till de skolor som har störst behov utifrån barnens och elevernas måluppfyllelse och den socioekonomiska strukturen. Detta är också ett av huvudargumenten för kommissionens förslag om ett ökat nationellt ansvar för skolans finansiering och förslaget att SCB ska ansvara för ett nationellt index utifrån variabler såsom utbildningsnivå, invandring, ekonomiskt bistånd etcetera. Stadsledningskontoret har förståelse för kommissionens nationella utgångspunkt och att de stora skillnaderna i hur olika kommuner fördelar resurser till skolorna är problematiskt. Samtidigt vill stadsledningskontoret understryka att Stockholms stad sedan flera år har utvecklat och inarbetat ett motsvarande index som fördelar resurser baserat på socioekonomiska variabler. Denna fördelning ger en tydlig ekonomiskt kompensatorisk effekt på skolor med sämre socioekonomiska förutsättningar. Stadsledningskontoret vill framhålla vikten av att Stockholms stad även fortsättningsvis kan arbeta med det etablerade system för socioekonomisk resursfördelning som har arbetats fram under flera år.

Gjorda analyser och utredningar i Stockholms stad visar att sambandet mellan resurstilldelningen och skolornas resultatutveckling inte är entydigt. Resurserna måste, precis som skolkommissionen påpekar, ”riktas till rätt personer och användas på rätt sätt”. Detta bör enligt stadsledningskontoret vara upp till respektive skolhuvudman att analysera och styra, men välkomnar de resonemang och bedömningar som skolkommissionen gör utifrån vilka insatser som enligt forskning och erfarenhet kan ha störst effekt på just resultaten. Dessa kan utgöra ett stöd i det arbete som redan idag pågår i Stockholms stad med att fördjupa analyserna av användningen av den socioekonomiska resursfördelningen, vad som bedöms ha

effekt på skolresultaten, och därmed bättre kunna styra mot en förbättrad kunskapsutveckling hos eleverna.

Stadsledningskontoret vill framhålla vikten av att resursförstärkningar till skolutveckling behöver utformas så att de stödjer en långsiktig och hållbar strategi. Dagens system med ett stort antal statsbidrag, som i vissa fall även tidsbegränsas, riskerar att försvåra en sådan långsiktig utveckling. Stadsledningskontoret menar samtidigt att skolkommissionens bedömningar och förslag om ett så kallat sektorsbidrag inte nödvändigtvis verkar i en sådan riktning. Det är viktigare än någonsin att fortsatt fokus ligger på utvecklings- och förbättringsarbetet i skolorna för att nå förbättrade kunskapsresultat, utan att riskera otydligheter i styrning och ansvarsfördelning mellan stat och kommun. Detta utvecklingsarbete, inklusive finansiering och en effektiv resursfördelning, bör enligt stadsledningskontoret bedrivas med stöd i kunskapen om lokala förutsättningar inom respektive kommun. Särskilt tydligt är detta i storstadsområden som Stockholm.

Minskad skolsegregation

Frågan om hur skolsegregationen och skillnaden mellan skolor ska minska är enligt stadsledningskontoret komplex och en stor utmaning. Stadsledningskontoret menar att detta till stor del är ett resultat av boendesegregationen, och instämmer med skolkommissionen i att arbetet med att bryta dessa trender inom skolan får större betydelse om det i övrigt i samhällsdebatten och politiken reses starkare krav på åtgärder i bostadsplaneringen eller samhällsplaneringen i övrigt.

Stadsledningskontoret anser att det idag krävs tydliga strategier och åtgärder mot skolsegregationen, som bidrar till skillnaderna mellan skolor med olika förutsättningar. Stadsledningskontoret menar att förslaget att frångå kösystemen i de fristående skolorna och istället använda andra urvalsgrunder är ett steg i rätt riktning för att uppnå likvärdighet och därmed Stockholms stads mål *1.1. Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor*. Däremot vill stadsledningskontoret framhålla att ett aktivt skolval inte med automatik leder i en önskvärd riktning. Denna typ av åtgärd för att minska skolsegregationen medför risk för ett utflöde av elever från skolor med mindre fördelaktiga socioekonomiska förutsättningar och lägre skolresultat. Detta påverkar de elever som fortsatt går på dessa skolor, inte minst på grund av den så kallade skolnivåeffekten, det vill säga hur elevsammansättningen i en skola påverkar resultaten. Vidare ställer aktivt skolval höga krav på att alla elever och vårdnadshavare har förutsättningar att få relevant och god information om skolsystemet och de valmöjligheter som finns. Detta fordrar tidig och god samverkan och dialog med vårdnadshavarna, inte minst bland nyinvandrade elever och deras familjer för att ge dessa likvärdiga möjligheter att göra ett informerat val.

Mot bakgrund av detta är det av största vikt att strategier och åtgärder för att lyfta kvaliteten på alla skolor fortsätter att ha högsta prioritet parallellt med åtgärder mot skolsegregation. Stadsledningskontoret menar att Stockholms stads, liksom hela landets, fokus bör ligga på att identifiera och genomföra strategier och åtgärder som har effekt på skolresultaten i skolor med sämre socioekonomiska förutsättningar.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 1 juni 2017 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation anfördes av Lotta Edholm (L), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Cecilia Brinck (M), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av John Kåberg (C), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Freddy Grip (V), *bilaga 1*.

Ersättaryttrande gjordes av Christan Carlsson (KD), *bilaga 1*.

Utbildningsnämnden tjänsteutlåtande daterat den 18 maj 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Övergripande synpunkter

Kommissionens betänkande omfattar förskoleklassen, grundskolan, och gymnasieskolan och utgick bland annat från OECD:s rekommendationer från den tematiska granskningen av svensk skola som publicerades i rapporten *Improving Schools in Sweden* (OECD 2015). Följaktligen saknas förskolans perspektiv i betänkandet och i de förslag och bedömningar som där redovisas. Detsamma gäller grundsärskola och gymnasiesärskola, fritidshem samt vuxenutbildning.

Direktivets avgränsning medför inte att Skolkommissionens slutbetänkande saknar relevans för förskolan och de andra nämnda skolformerna som inte omfattas av betänkandet, eller att dessa skolformers perspektiv inte kan – eller bör – kopplas på i det fortsatta berednings- och reformarbetet. Flera av de förslag och bedömningar som kommissionen redovisar är av system-övergripande karaktär och har bäring på samtliga skolformer. Ett exempel på detta är att legitimerade förskollärare har möjlighet att arbeta med undervisning i både förskoleklass och förskola.

Om skolsystemet i sin helhet ska stärkas behöver samtliga skolformer ingå i den bakomliggande analysen. Samtliga skolformer bör även omfattas av de strukturella åtgärdsförslag som kan komma att följa av kommissions slutbetänkande.

I den fortsatta texten behandlas kommissionens förslag med utgångspunkt i den numrerade kapitelindelning som betänkandet huvudsakligen består av.

3 Kommissionens utgångspunkter, samlade problembild och strategier

Kommissionen skriver att svensk skola kännetecknas av allvarliga systemsvagheter och anger följande primära svagheter:

- Sviktande kapacitet och ansvarstagande hos många skolhuvudmän
- För svag kompensatorisk resursfördelning
- Otillräcklig kompetensförsörjning till lärar- och skolledaryrkena och bristande förutsättningar för professionsutveckling
- Brister i resultatinformation som försvårar kvalitetsarbete
- Skolsegregation som leder till kvalitetsskillnader mellan skolor
- Problem i lärandemiljön
- Splittrad och över tid oenig nationell styrning av skolan

Förvaltningen delar kommissionens samlade bild av problemen gällande den nationella situationen, även om bilden åtminstone i vissa avseenden är gynnsammare i Stockholm.

Kommissionen framhåller samtidigt att det svenska skolsystemet har en rad framträdande styrkor och att det är av vikt att i strävan att förbättra svensk skola bygga vidare på dessa styrkor. Förvaltningen delar även denna slutsats.

4 Stärkt huvudmannaskap genom statligt stöd och samverkan

Kommissionen föreslår att de statliga skolmyndigheternas uppgifter bör omprioriteras så att resurser frigörs till vetenskapligt förankrat utvecklingsstöd och främjande arbete som effektivt kan bidra till ökad kvalitet i undervisningen. Den statliga styrningen behöver enligt kommissionens bedömning förtydligas. Tillsynens roll bör vara att ur ett medborgarperspektiv hävda elevers rätt samt grundläggande statliga krav på skolhuvudmännen. Kommissionen

förordar att en myndighetsöversyn skyndsamt genomförs där även organiseringen av den funktion för professionsfrågor som kommissionen föreslagit utreds. Även berörda myndigheters ansvar och samverkan när det gäller elevhälsan bör förtydligas.

Kommissionen föreslår vidare att det ska finnas en statlig skolmyndighet med närvaro på regional nivå för att stärka och stödja skolhuvudmännen. Denna myndighet ska genomföra resultatdialoger med skolhuvudmännen samt skolgranskningar med ett stödjande och utvecklande syfte. Den ska stödja det systematiska kvalitetsarbetet och främja den regionala kompetensförsörjningen. Vidare ska den ge riktat stöd till skolor med stora utmaningar och främja samarbete och erfarenhetsutbyte mellan skolor, skolhuvudmän och lärosäten.

Den regionala närvaron bör enligt kommissionen organiseras så att den inte ytterligare splittrar det statliga myndighetsansvaret för skolan.

Kommissionen föreslår, med stöd i argument från OECD, att den nuvarande tillsynsinspektionen som utförs som avvikelserapportering med fokus på regelefterlevnad, kompletteras med en utvärdering som syftar till kapacitetsbyggande.

Förvaltningen anser att kommissionen anger goda forsknings-baserade och från internationell erfarenhet hämtade argument för sina förslag. Förvaltningen noterar också att den typen av formativt inriktad utvärdering som kommissionen förordar starkt påminner om den funktion med grundskoleutvärderare och gymnasieutvärderare som förvaltningen disponerar. Det är positivt att kommissionen betonar att skolmyndigheterna ska ha ett vetenskapligt förankrat utvecklingsstöd som ska bidra till ökad kvalitet i undervisningen. Skolmyndigheterna behöver även, i förekommande fall, utveckla den inre organisationen och arbetsgången.

Förvaltningen vill samtidigt framhålla, vilket också kommissionen tar upp, att det även finns behov av en granskning som säkrar att skolor håller en acceptabel nivå och som följer skollagstiftningens regelverk. Detta behov kan vara särskilt stort i ett skolsystem som det svenska med stark decentralisering och många fristående huvudmän utöver de kommunala. Det betyder att den skolmyndighet, som utifrån ett regionalt perspektiv ska ansvara för den framtida granskningen av skolor och huvudmän, kommer att behöva stora och breda resurser för att kunna utföra sina uppgifter, att både vara en stödjande och en skarpt granskande myndighet.

Förvaltningen anser att en sådan regionalt utformad statlig myndighet, som har stor och bred kompetens och som har förmågan att både vara en stödjande dialogpartner och har kraften att ingripa mot regelbrott och otillåtet låg kvalitet, kan utgöra en positiv kraft i det svenska skolsystemet. Det kommer dock att vara avgörande att myndighetens uppdrag utformas så att det inte kan tolkas som att staten får beslutsrätt över huvudmännen, med undantag för konstaterade regelbrott och otillåtet låg kvalitet. Det finns annars risk för dubbelkommando och otydligheter i ansvaret för skolorna. Med andra ord: Om statens stödjande uppdrag kombineras med det ingripande inom samma myndighet måste instruktionerna till myndigheten vara utformade så att sådana otydligheter undviks.

Det är enligt förvaltningens mening av största vikt att tydliggöra styrkedjan men även tillitskedjan och att den statliga styrningen på regional nivå bygger på tillit. Behov av stöd bör utgå från huvudmännens behov. Det är bra med ett fokus på att främja samarbete och erfarenhetsutbyte mellan skolor, skolhuvudmän och lärosäten. Det är viktigt att stöd och resurser kopplas till ett mer långsiktigt utvecklingsarbete, inte som idag med många olika statsbidrag. Det nuvarande systemet kräver både en stor administration och medför ryckighet i planeringen med bristande långsiktighet. Med detta sagt är det förstås centralt att säkerställa att uppdraget till den nya myndighetsstrukturen inte genererar en stor administration för skolans professionella.

Förvaltningen vill också påpeka att om staten i högre grad ska ansvara för professionsutveckling, resultatdialoger och annat stöd är det viktigt att staten anpassar sin tidshållning till huvudmännens behov, vilket kan komma att vara en utmaning för myndigheterna oavsett hur de utformas.

Kommissionen föreslår att den regionala planeringen av gymnasieskolan ska stärkas,

vilket också tidigare Gymnasie-utredningen har framhållit som önskvärt. Kommissionen anger att den regionala skolmyndigheten ska verka för detta i samverkan med bland annat huvudmännen och det regionala arbetslivet.

Förvaltningen är i princip positiv till tankarna om detta men vill framhålla att det krävs ett omfattande analysarbete för att hitta en modell som fungerar i ett storstadsområde som Stockholm.

När det gäller förslagen om den regionala skolmyndighetens stödjande roll för kompetensförsörjning och kompetensutveckling, liksom om stöd till samarbete mellan huvudmän är förvaltningen positiv.

Kommissionen föreslår att det ska regleras i lag att det hos varje huvudman ska finnas en skolchef som aktivt ska verka för att de nationella bestämmelserna för verksamheten uppfylls.

Förvaltningen stöder detta förslag.

Kommissionen föreslår att bestämmelserna om statliga åtgärder för rättelse i skollagen ska ändras så att det tydliggörs att sådana åtgärder bör aktualiseras i motsvarande situationer som ett återkallande av ett godkännande för enskild huvudman. Statliga åtgärder för rättelse ska kunna aktualiseras om ett föreläggande från tillsynsmyndigheten inte följts samt missförhållandet är allvarligt. Vidare ska det i skollagen anges att statliga åtgärder för rättelse endast får vidtas om åtgärderna är proportionella till sitt syfte samt övriga omständigheter.

Förvaltningen är positiv till förslaget.

5 Kompetensförsörjning till skolväsendet

Kommissionen betonar att den pågående utbyggnad av antalet platser på lärarutbildningarna som nu görs måste medföra en resursförstärkning, utöver de medel som tillförts för ytterligare utbildningsplatser, för att säkerställa att den utbildning som anordnas är av hög kvalitet. Detta omfattar både ekonomiska resurser och kompetens.

Kommissionen bedömer att lämplighetsbedömning för antagning till lärarutbildningarna kan övervägas, under förutsättning att resultatet av pågående försöksverksamhet tillstyrker detta. Frågan om ett införande av högre behörighetskrav för antagning behöver enligt kommissionen utredas i särskild ordning.

Förvaltningen instämmer i kommissionens bedömningar. Det är viktigt med mer resurser för lärarutbildningen, särskilt viktigt med lärarledd undervisningstid. Det är viktigt att utbildningen är förankrad i såväl forskning som skolornas praktik, liksom att skolorna kan dra nytta av lärarutbildningarnas forskningsbaserade kompetens. Högre behörighetskrav bör övervägas – inte minst för att kunna attrahera högpresterande studenter.

Förvaltningen vill betona, utöver det som kommissionen skriver fram, att lärarutbildningen även behöver omfatta ämnesfördjupning och fördjupad ämnesdidaktik. Önskvärt är att utbildningen ger både en ämneslära- och masterexamen.

Kommissionen föreslår vidare en rad åtgärder för att främja en god kompetensförsörjning, inte minst till läraryrket. Till exempel föreslås att det utöver den reguljära lärarutbildningen ska finnas andra former av behörighetsgivande och behörighetskompletterande utbildningar.

Förvaltningen stöder också dessa förslag. Förvaltningen delar kommissionens bild att det krävs fortsatta stora och mångfacetterade insatser för att säkra tillgången till behöriga lärare och skolledare till det svenska skolväsendet. I Stockholms stad går dessutom varannan skolläkare och var tredje rektor, modersmålslärare, skolsköterska, skolintendent, skolassistent och skolvaktmästare i pension inom en femårsperiod. Behovet av andra personalgrupper med betydelse för elevernas måluppfyllelse är därmed stort. Det är i dagsläget svårt att rekrytera utbildade förskollärare, barnskötare, utbildade elevassistenter och de olika personalgrupperna inom skolans elevhälsoteam och det behöver skapas nya vägar in i skolan även för dessa personalgrupper.

Kommissionen understryker vikten av att rektorer genomgår rektorsutbildning och att det är viktigt att skolhuvudmännen värnar den tid rektorerna behöver för att tillgodogöra sig utbildningen.

Förvaltningen stöder denna bedömning. Förvaltningen anser också att befattningsutbildningen

för rektorer behöver utvecklas för att även bli en akademisk professionsutbildning. Då behöver också rektorsutbildningens vetenskapliga grund, det vill säga det som idag främst återfinns inom delkursen ”Skolledarskap”, stärkas, och ligga som ett ”raster” genom hela utbildningen. Efter genomgången rektorsprogram bör incitament skapas för att rektorerna ska bedriva avancerade studier på magister- eller mastersnivå. Ett led i detta kan vara att ”fortbildning för rektorer” (tidigare rektorslyft) tillsammans med rektorsprogrammet är ingående delar i magister-/mastersutbildningen för att på så sätt få en sammanhängande professionsutveckling.

Kommissionen anser att det är angeläget att bibehålla och utveckla möjligheten för legitimerade förskollärare, lärare och fritidspedagoger att komplettera sin behörighet. Det är viktigt att motverka de strukturella skillnader som förekommer mellan huvudmän avseende lärares möjligheter att delta. Lärare bör ha möjlighet till kompletterande behörighet genom vidareutbildning. Det behöver finnas vägar för legitimerade lärare att kunna komplettera en examen till att innefatta ytterligare ämnen, men även mot ytterligare en skolform eller en annan inriktning, utan att behöva genomgå ytterligare ett helt lärarutbildningsprogram.

Förvaltningen instämmer i förslagen. Förvaltningen vill understryka att det är viktigt att skapa bättre tillgång till behörighetsgivande och kompletterande utbildningar och att skapa goda villkor för deltagande.

Förvaltningen menar vidare att det finns ett antal insiktsfulla förslag i betänkandet inom detta avsnitt – inte minst tankarna om att finna möjligheter för skolornas lektorer att leda praktisk forskning och samtidigt ha kvar ett ben inom akademien, vilket kan göras möjligt exempelvis genom dubbla tjänster och fortsatt forskning. Kommissionen föreslår att en infrastruktur inom skolområdet, liknande de förhållanden som det s.k. ALF-avtalet tillförsäkrar hälso- och sjukvårdsområdet, skulle kunna lägga en grund för en ökad samverkan mellan lärosäten och skolhuvudmän. Kommissionen menar att ett sådant avtal kan möjliggöra för verksamma lärare och förskollärare med licentiat- eller doktorsexamen att fortsätta forska och aktivt delta i forskningsprojekt, och därmed bidra till kunskaps- och verksamhetsutveckling.

Förvaltningen ställer sig bakom kommissionens förslag. I förvaltningens egna uppföljningar av de forskarstuderande lärare som Stockholms stad finansierat framkommer att många av dem upplever stora brister vad gäller hur deras kompetens tas tillvara. Det är av stor vikt att de forskarutbildade lärarna efter avslutade studier upplever att de fortsätter ingå i ett forsknings-sammanhang, och att de får verka i ett sammanhang med en levande FoU-kultur där skolledare och kollegor är sympatiskt inställda till forskande lärare. För att detta ska kunna åstadkommas krävs att huvudmän och lärosäten i samverkan utformar kombinationstjänster eller andra typer av samarbeten kring praktisk forskning där de forskarutbildade lärarna kan ingå. Förvaltningen ser därför positivt på kommissionens förslag.

Det är utmärkt att försöka finna lösningar på hur lärare och skolledare ges tillgång till vetenskapliga publikationer. Det finns ett stort behov att lärare blir mer vana att ta del av, förstå och själva vara aktiva i forskning och därigenom blir ”forskningslitterata”.

Kommissionen är principiellt positiv till satsningarna som har inneburit införande av karriärtjänster för lärare och höjda lärarlöner för särskilt kvalificerade lärare. Kommissionen betonar samtidigt att det är angeläget att skapa ett tydligt och transparent system för karriärmöjligheter för lärare som omfattar såväl fortsatta utvecklingsmöjligheter och utmaningar, som erkännande och en positiv löneutveckling.

Förvaltningen stöder denna analys.

Kommissionen framhåller att det är mycket viktigt att vidta åtgärder för att göra det attraktivt för behöriga lärare att vilja arbeta som lärare och som underlättar för behöriga lärare som lämnat yrket att åter bli verksamma som lärare.

Förvaltningen delar denna bedömning.

Kommissionen anser att en fortsatt utveckling av lärarutbildningen bör utgå från dess nuvarande struktur. Vidare skriver kommissionen att forskning om lärares kompetens framhåller betydelsen av ämneskunskaper, pedagogiska kunskaper och ämnesdidaktiska

kunskaper och bedömer att kärnan i lärarutbildning ska utgöras av kunskaper inom dessa områden, tillsammans med omfattande inslag av metodik och praktik. Kommissionen betonar betydelsen av att det finns en tydlig koppling mellan vad lärare förväntas kunna och göra i sitt yrkesutövande och vad lärarstuderande lär sig inom ramen för sin utbildning.

Förvaltningen instämmer i detta.

6 Lärares och skolledares professionella utveckling

Kommissionen förordar vad den benämner reformvårdande och utvecklande element som sammantaget syftar till ett kapacitetsbyggande på systemnivå. Med utgångspunkt i ett förslag från OECD:s granskning av svensk skola 2015 föreslår kommissionen inrättandet av en nationell funktion för lärar- och skolledarutveckling. Kommissionen delar OECD:s analys att det är en utmaning att skapa nationell samling och enighet kring professionsfrågorna i ett decentraliserat skolsystem som det svenska. Funktionen ska ha ett reellt lärar- och skolledarinflytande för att säkra dess legitimitet. Den ska enligt förslaget organiseras inom ramen för den myndighetsöversyn som föreslås i avsnitt 4.

Förvaltningen delar kommissionens bild att det är angeläget att på nationell nivå säkra eller åtminstone främja en god professionsutveckling, men har svårt att överblicka om den av kommissionen föreslagna nationella funktionen i praktiken skulle kunna fungera effektivt. Viktigt att professionsutvecklingen vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Lärosätena har en viktig roll i att kvalitetssäkra innehållet. En kontinuerlig dialog med skolans professionella är ett viktigt fundament.

Med utgångspunkt i OECD:s rekommendationer och utifrån internationella förebilder föreslår kommissionen också inrättandet av en karriärstruktur för lärare och skolledare. Strukturen ska ha karaktären av ett program med ett antal tydligt definierade kvalifikationsnivåer. Kommissionen föreslår att den tidigare nämnda nationella funktionen för lärar- och skolledarutveckling ska administrera programmet.

Förvaltningen är positiv till tankarna om en förtydligad karriärstruktur, men vill samtidigt framhålla att det är viktigt att utvecklandet av en sådan bör bygga på den nyligen utvecklade karriärstrukturen med förstelärare och lektorer. Förvaltningen är som framgått tidigare osäker på om det är lämpligast att skapa en nationell funktion av det slaget som kommissionen föreslår eller om karriärstrukturen bör administreras och stödjas på annat sätt.

Kommissionen anser att det bör utarbetas en modell för specialisering inom skolledaruppdraget för att möjliggöra progression i skolledares formella kompetens. Specialiseringen bör innehålla följande utvecklingsområden: pedagogiskt ledarskap och systematiskt kvalitetsarbete, ledarskap och organisationsutveckling samt fördjupning inom andra områden som bedöms vara relevanta för skolledares professionella utveckling. Varje utvecklingsområde i specialiseringen ska kunna mötas av ett mera avancerat uppdrag i tjänsten som rektor. Detta kan t.ex. innefatta mentorskap för andra rektorer eller utveckling för ledarskapet i huvudmannens skolor.

Förvaltningen är positiv till förslaget.

Kommissionen betonar vikten av att alla skolledare och lärare ges möjlighet till en organiserad kompetensutveckling för att därmed ges möjlighet att utvecklas i sitt yrkesutövande. De systematiska skillnader som finns mellan huvudmän och skolor i fråga om att tillhandahålla kompetensutveckling måste motverkas. Kommissionen menar att detta kan göras genom utvecklandet av det föreslagna professionsprogrammet, som ska ha en nationell struktur men genom den regionala myndighetsstrukturen kunna fungera lokalt och regionalt.

Förvaltningen är positiv till grundtanken i kommissionens förslag men vill framhålla att det även i fortsättningen måste vara huvudmännen som ansvarar för att professionsutvecklingen kommer till stånd, annars riskeras otidighet och dubbelkommando.

Kommissionen föreslår att lönebildning även i fortsätt ska vara en fråga för arbetsmarknadens parter, vilket förvaltningen instämmer i.

7 Kärnuppgifterna undervisning och skolledarskap

Kommissionen uppfattar med utgångspunkt i internationella undersökningar att svenska lärare tycks lägga mindre tid på undervisning och mer tid på administration jämfört med lärare i många andra länder. Vidare förefaller rektorernas pedagogiska ledarskap ofta vara eftersatt i svenska skolor. Det är enligt kommissionen sannolikt att svårigheterna att finna tid för kärnuppgifterna undervisning respektive skolläring har ett samband med statens och huvudmännens styrning.

Med anledning av detta anser kommissionen att det är angeläget att regeringen ger hög prioritet åt arbetet med att utveckla och digitalisera nationella prov samt utveckla bedömningsstöd och kunskapsutvärderingar, i syfte att möjliggöra för lärarna att arbeta effektivare samt för att öka likvärdigheten och rättssäkerheten för eleverna.

Vidare framhåller kommissionen att det är viktigt att skolan organiseras så att rektorerna kan prioritera det pedagogiska ledarskapet och vara ett stöd för lärarna, liksom att det är av stor betydelse att legitimerade lärare kan fokusera på undervisningen och frigörs från administrativa och andra sysslor i den mån det är möjligt. Huvudmännen bör beakta den administrativa bördan för lärare och rektorer och vara restriktiva med att belasta dem med egna mål, anvisningar och redovisningskrav vid sidan av de som anges i nationella styrdokument. Det är också viktigt att de möjligheter till effektiviseringar i lärarens arbete i övrigt som digitaliseringen erbjuder tas tillvara.

Kommissionen betonar också att det är viktigt att staten fortsatt prioriterar arbetet med att underlätta lärares och skolledares arbete genom administrativ utveckling eller förenkling, och påminner om att det finns utredningar som gett underlag till ett sådant arbete.

Förvaltningen instämmer i kommissionens bedömningar. Förvaltningen vill tillägga att det är önskvärt att ta fram en officiell definition av vad som avses med termen pedagogiskt ledarskap. När digitalisering av nationella prov genomförs är det av yttersta vikt att det görs så att proven verkligen mäter det som läroplanen stipulerar och inte det som är ”lätt mätt”. Förvaltningen anser också att det är angeläget att definiera ”administrativ börda”. Det är viktigt att analysera vad det är som bara lärare kan göra av administrationen och vad det är som bara rektorn kan göra. Vilka andra kan bidra till att korrekta uppgifter lämnas till dem som önskar mätetal av olika slag?

8 Ökat ansvar för skolans nationella finansiering

Kommissionen konstaterar att det finns evidens för att ekonomiska resurser har betydelse för elevers resultat i skolan. De resursfaktorer som påverkar elevernas pedagogiska resultat och lärmiljö är framför allt klasstorlek, lärartäthet, lärarkompetens, den tid som lärare undervisar och den mängd läroplanstid som elever får i skolan. Framför allt har de ekonomiska resursernas storlek betydelse för elever med en svagare socioekonomisk bakgrund eller som har invandrat efter skolstart. Enligt vad kommissionen redovisar från forskning har små klasser en mer positiv inverkan på resultaten än stor lärartäthet, åtminstone i de lägre årskurserna.

Kommissionen framhåller att inte bara ekonomiska resurser utan även graden av lärarnas kompetens har stor betydelse för elevernas resultat. Den redovisar också att det statistiskt finns ett samband mellan graden av lärarnas erfarenhet och deras kompetens.

En tredje resurs som av kommissionen lyfts fram som av stor betydelse för elevernas lärande är mängden undervisningstid. Generellt gäller enligt kommissionen att mer undervisning ger mer lärande.

Kommissionen konstaterar att Sverige i förhållande till sin BNP har kostnader för utbildning som ligger på genomsnittet för OECD och befinner sig långt från de länder som har de högsta utbildnings-kostnaderna i förhållande till BNP.

Kommissionen anger att såväl Skolverket som Skolinspektionen har granskat resursfördelningen i kommunerna och att båda myndigheterna kommit fram till att det finns mycket stora skillnader i huruvida kommunerna fördelar resurser med utgångspunkt i skolornas olikartade behov. De båda myndigheterna konstaterade också att det fanns stora skillnader mellan kommunerna avseende de totala resurserna för skolorna.

Med utgångspunkt i denna nulägesbeskrivning föreslår kommissionen att en utredning bör tillsättas i syfte att dels etablera miniminivåer för huvudmännens resurser för undervisning och elevhälsa, dels analysera förutsättningarna för ett sektorsbidrag eller andra former av nationell finansiering av skolan.

Kommissionen föreslår ett villkorat statsbidrag till huvudmännen för undervisning och elevhälsa i förskoleklass och grundskola. Bidraget ska baseras på socioekonomiskt betingade förutsättningar, med infasning över tre år och ska avse förskoleklass och grundskola. Statsbidraget ska förenas med ett villkor att kommunerna och de enskilda huvudmännen förbinder sig att inte reducera egna medel till undervisning och elevhälsa under den tid som de uppbär bidraget.

SCB ska enligt förslaget få i uppdrag att årligen ta fram ett socioekonomiskt index till grund för fördelningen av statsbidraget. Indexet ska även, tillsammans med ett för varje huvudman specifikt genomsnittsbelopp för undervisning och elevhälsa, utgöra vägledning för huvudmännens fördelning av medel till skolenheterna.

Förvaltningen bedömer att kommissionens analys av förutsättningarna för resursfördelning och av den rådande situationen är korrekt och att det är angeläget att verka för en effektivare resursfördelning i många kommuner samt att det kan vara av vikt att staten tar ett större övergripande ansvar för finansieringen av svensk skola.

Förvaltningen anser dock att det är önskvärt att statens resurser till skolan fördelas inom det generella statsbidraget. Eventuellt skulle justeringar i detta kunna göras, dels så att de socioekonomiska behoven i skolan ges en större vikt, dels genom att en viss del av bidraget riktas till skolsektorn. Det skulle minska administrationen för både kommunerna och staten om ansöknings- och fördelningsprocesser inte skulle behövas. Det skulle däremot ändå bidra till att mer likvärdiga förutsättningar och villkor kunde skapas mellan kommunerna.

Förvaltningen instämmer även i utredningens beskrivning av sektorsbidrag som ett stort ingrepp i den kommunala självstyrelsen och ställer sig därför inte bakom detta förslag.

Förvaltningen håller med om utredningens bedömning att medel till skolan behöver fördelas med hänsyn till socioekonomiskt betingade skillnader i elevunderlaget. Förvaltningen är därför generellt sett positiv till ett utökat statsbidrag för detta. Förvaltningen ser i huvudsak positivt på den modell som redovisas i rapporten. Variablerna och modellen med en logistisk regressionsanalys är i stort sett de samma som Stockholm använder och variabelernas oddskvoter är i stort sett desamma som de Stockholm har tagit fram. Stockholms modell för socioekonomisk fördelning är sedan många år väl utvecklad och är utformad efter stadens lokala behov. Förvaltningen vill understryka vikten av inställningen som finns i utredningen, att huvudmännen själva måste ta ansvar för hur den socioekonomiska fördelningen ska göras och även få bestämma hur fördelningen av statsbidraget ska ske till skolorna. Möjligheten att behålla och utveckla Stockholm stads befintliga modell för socioekonomisk fördelning är viktig enligt förvaltningen.

Kommunernas bidrag till enskilda huvudmän för fristående skolor bestäms efter samma grunder som kommunerna tillämpar vid fördelning av resurser till de egna skolorna. Enligt utredningen ska inte det belopp som kommuner erhåller i bidrag från staten för undervisning och elevhälsa med hänsyn till elevernas socioekonomiska bakgrund tas med i underlaget för beräkningen eftersom enskilda huvudmän själva ska söka detta bidrag. Detta riskerar att göra det komplicerat att behålla Stockholms befintliga modell, som förvaltningen uppfattar som väl fungerande.

Det ena alternativet skulle bli att alla medel för socioekonomisk fördelning (både de statliga och de befintliga kommunala) beräknas i samma modell, både till kommunala och fristående skolor. Det leder till att kommunens statsbidrag kommer att användas till fristående skolor, vilket utredningen och även förvaltningen menar är fel. Det andra alternativet blir att kommunen istället tvingas använda flera olika modeller för socioekonomisk fördelning, vilket skulle vara både ineffektivt och otydligt anser förvaltningen.

Förvaltningen förstår problemet med spännvidden mellan kommunerna, men ser också att det är den enskilda skolenhetens behov som måste stå i fokus för en resursomfördelning om

den ska ha någon effekt, oavsett om det är kommunen eller staten som styr och finansierar. Det är också viktigt att inte undergräva förtroendet för alla de kommuner och skolor där resursumfördelning och resursanvändning fungerar tillfredsställande.

Förvaltningen vill även lyfta upp den komplexitet som finns i att använda extra kostnader för undervisning till att skapa mindre klasser, då befintliga lokaler inte alltid stödjer mindre klasser. Att ha små klasser i klassrum som är dimensionerade för fler elever (i befintliga lokaler) är dyrt, då det medför en ökad hyreskostnad per elev. Att minska antalet elever på en skola påverkar samtidigt även kostnaden per elev för andra kostnadsslag, såsom exempelvis städning, larm, ledning, administration, skolmåltider med mera.

I Stockholm är lokalfrågan en trång sektor och flaskhals, framförallt beroende på elevantalsökningen och att efterfrågan på mark är hög även i övriga samhällssektorer. Nya skolor och utökningar av skolor byggs för fullt för att alla elever ska kunna beredas plats, men att utöver det börja anpassa befintliga skolor till mindre grupper är en svår resursfråga. Även byggsektorn är i det fallet en trång sektor, utöver kostnaden i kronor.

Förvaltningen ser flera problem med att staten skulle ange miniminivåer, oavsett om nivån anges i kronor (kronor per elev) eller i andel av total kostnad per elev. Förvaltningen delar dock uppfattningen att vissa skolor har för liten elevhälsa, men att miniminivåer alltså inte är lösningen på det problemet.

Kommissionen betonar att det är nödvändigt med ett starkare nationellt ansvar för gymnasieskolans finansiering, dimensionering och lokalisering. Kommissionen föreslår att regeringen tillsätter en utredning i syfte att ta fram en ny regionalt baserad modell för finansiering och styrning av gymnasieskolan, med utgångspunkt från ett starkare nationellt ansvar.

Förvaltningen vill framhålla att storstadskommuner och glesbygdskommuner har oerhört skilda förutsättningar för organisering, finansiering och styrning av gymnasieskolan. Förvaltningen delar uppfattningen att det regionala ansvaret för gymnasieskolan är viktigt, men att det bör utformas i varje region, inte genom nationella ingrepp. Det kommunala självstyret är en viktig princip att behålla.

Kommissionen konstaterar att Sverige i internationell jämförelse har färre undervisningstimmar i grundskolan än många andra länder och anser att den på sikt bör utökas. Kommissionen betonar vidare att undervisningstiden ska utnyttjas effektivt och att omfattningen av olovlig frånvaro, sena ankomster och stök och oro i studiemiljön måste minska.

Kommissionen vill att det säkras att den minsta garanterade undervisningstiden också i praktiken tillförsäkras varje elev; redovisningen och kontrollen behöver förbättras. Kommissionen anser att för grundskolan kommer införandet av en studieindeldad timplan att underlätta kontrollen. För gymnasieskolan, där problemet med bortfall av undervisningstid är större, behövs skärpningar. Kommissionen anser att Gymnasieutredningens förslag till uppföljning och redovisning av undervisningstiden, att den undervisningstid som faktiskt genomförts ska redovisas i elevens individuella studieplan bör genomföras.

Förvaltningen ställer sig bakom förslagen men bedömer att de kommer att innebära mer arbete, administration och kanske kostnadsökningar för skolorna.

9 En god miljö för lärande och utveckling

Kommissionen konstaterar att svensk skola enligt OECD och internationella undersökningar uppvisar sämre förhållanden, jämfört med OECD-genomsnittet, när det gäller viktiga aspekter av elevers lärandemiljöer. Elever i Sverige uppges, i högre grad än elever i många andra länder, att de upplever oordning och bristande studie-ro på lektionerna och ger även uttryck för bristande motivation, engagemang och uthållighet. I många skolor råder, vilket har beskrivits av Skolinspektionen, problem med ogiltig frånvaro, sena ankomster och låga förväntningar på elevers prestationer från både skolans och föräldrars sida.

Kommissionen föreslår därför att rektorns ansvar förtydligas gällande trygghet och studiero i läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet och läroplanen för

gymnasieskolan. Dessutom föreslår kommissionen att läroplanerna ska kompletteras så att de markerar att elever ska visa respekt och hänsyn för lärare och andra elever, samt betonar vikten av att eleven genom egen ansträngning och delaktighet tar ansvar för sitt lärande och för att bidra till en god skolmiljö.

Kommissionen anser att det är angeläget att de disciplinära åtgärdernas tillämpning i klassrummen utvärderas. Om utvärderingen visar problem med tillämpningen bör regelverket ändras för att säkerställa att lagstiftningen är tillräcklig på området. Skolledare och lärare måste känna sig säkra på vilka befogenheter de har. Enligt kommissionen finns det ett stort behov av både kunskapsuppbyggnad och kunskapsspridning om arbetssätt, metoder och strukturer som är effektiva för att förebygga problem med otrygghet och oroliga studiemiljöer. Kommissionen framhåller att det är av stor betydelse att lärarstuderande ges möjlighet att, under handledning av erfarna och skickliga handledare, utveckla sitt ledarskap i klassrummet, och bedömer att detta är ett område som är väl lämpat för praktiska forskning.

Förvaltningen delar kommissionens bedömning och stöder dess förslag. Förvaltningens erfarenhet är att särskilt avseende gymnasieskolan finns det anledning att utvärdera rektorns och huvudmannens juridiska möjligheter, att i syfte att skapa trygghet för elever och personal, utnyttja hela vidden av den åtgärdstrappa som finns i skollagen.

Kommissionen konstaterar att det finns en bred samstämmighet i forskningen vad gäller vikten av tidiga insatser för att identifiera elever i behov av extra anpassningar och särskilt stöd och att sätta in åtgärder tidigt. Trots detta brister svenska skolor många gånger när det gäller att tidigt uppmärksamma elever i behov av särskilt stöd.

Kommissionen tillstyrker därför det förslag om obligatorisk kartläggning och en åtgärdsgaranti i förskoleklassen som redovisas i betänkandet På goda grunder – en åtgärdsgaranti för läsning, skrivning och matematik (SOU 2016:59). Kommissionen tillstyrker även det förslag som redovisas om att eventuella extra anpassningar ska dokumenteras i den skriftliga individuella utvecklingsplanen för elever i årskurs 1–5. Dokumentation av elevernas kunskaper och behov av stöd är en förutsättning för att rätt åtgärder ska kunna vidtas, och för att övergångar mellan årskurser, skolor och mellan skolformer ska fungera väl, skriver kommissionen.

Förvaltningen stöder dessa förslag.

Kommissionen betonar att en förutsättning för att alla elever ska kunna ges det stöd de behöver och har rätt till är att det finns specialpedagogisk kunskap och kompetens. Specialpedagogiska aktiviteter och insatser för elever som riskerar att få skolsvårigheter utgör en viktig del av uppdraget att skapa ett likvärdigt skolsystem. Kommissionen understryker skollagens bestämmelser om att det ska finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses, samt markera att detta bör innebära lärare med specialpedagogisk vidareutbildning.

Förvaltningen delar kommissionens bedömning.

Kommissionen argumenterar för vikten av att såväl högpresterande som särbegåvade elevers behov måste beaktas utifrån att de också ska ha en meningsfull och utvecklande undervisning.

Förvaltningen vill understryka vikten av detta.

Kommissionen föreslår att en utredning tillsätts för att, i likheter med flera andra utbildningssystem, utveckla ett nationellt sammanhållet system med forskningsbaserade metoder och arbetssätt gällande insatser för elever i behov av särskilt stöd. I detta arbete ska nationella och internationella erfarenheter samlas in och beaktas.

Förvaltningen stöder detta förslag.

Kommissionen föreslår att det ska bli tillåtet för kommuner att inrätta skolor som begränsar sitt mottagande till elever i behov av särskilt stöd, så kallade resursskolor. Detta är idag tillåtet för fristående skolor men enligt Skolinspektionens och kammarrättens bedömning inte tillåtet för kommuner. Kommissionen menar att resursskolor behöver finnas som komplement men får inte bli alternativ till de generella kvalitetshöjande insatser som kommissionen föreslår. Med en stärkt finansiering, kompetens-utveckling och bättre

strukturer för tidiga insatser och tydligare dokumentation ska elever i behov av stöd kunna få den hjälp de behöver i ordinarie skolor. För elever som har särskilt betydande problem kan en annan utväg behövas i form av resursskolor.

Förvaltningen stöder detta förslag.

Kommissionen betonar starkt elevhälsans betydelse för ett utbildningssystem av god kvalitet. Skolinspektionen har kommit fram till att tillgången till elevhälsa är otillräcklig på många skolor och att skolornas förebyggande och hälsofrämjande arbete i mycket liten utsträckning innebär en tydlig strategi och ett systematiskt utvecklingsarbete. Granskningens resultat visar att elevhälsan inte fullt ut motsvarar elevernas behov, t.ex. av att få stöd i att utveckla och bibehålla psykisk hälsa. Det konstateras också att skolornas förebyggande och hälsofrämjande arbete oftast genomförs utan medverkan av elevhälsan, och att eleverna inte alltid känner till elevhälsans uppdrag och funktion och till följd därav inte tar hjälp av elevhälsan som den resurs den skulle kunna vara.

I läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet och läroplanen för gymnasieskolan ska enligt kommissionens förslag skolans uppdrag att främja elevers hälsa och välbefinnande förtydligas. Frågan om hur elevhälsan kan göras mer ändamålsenlig, tillgänglig och likvärdig bör utredas föreslår kommissionen. Berörda myndigheters ansvar och samverkan gällande elevhälsoområdet bör förtydligas och omfattas av den myndighetsöversyn som kommissionen föreslår.

Förvaltningen stöder dessa förslag. Förvaltningen är positiv till att elevhälsans hälsofrämjandeuppdrag ytterligare ska förtydligas. Förvaltningen anser också att det är bra att myndighetsöversynen även ska omfatta myndigheter som idag förväntas samverka kring barn som far illa. I detta bör även en översyn av lagstiftningen ske så att exempelvis skollag och socialtjänstlag stärker en samverkan och möjliggör nödvändigt stöd.

Förvaltningen anser att även studie- och yrkesvägledarnas roll behöver tydliggöras, inte minst mot bakgrund av att kommissionen lyfter fram problematiken kring avhopp och omval av gymnasieprogram. Förvaltningen är också frågande till hur kommissionen tänker sig att utarbetandet av evidensbaserade program för att motverka psykisk ohälsa ska genomföras.

10 Aktivt skolval och minskad skolsegregation

Kommissionen skriver att Skolverket har konstaterat att skillnaderna i resultat mellan skolor och kommuner har ökat under 2000-talet. Enligt kommissionen har också sambandet mellan elevresultat och elevers familjebakgrund stärkts under samma period. Detta innebär att segregationen i skolsystemet har ökat.

Kommissionen kopplar samman skrivningarna om segregation med resonemang om vårdnadshavares val av skola och konstaterar att de flesta länder i OECD under senare decennier har ökat valfriheten i sina skolsystem. Många länder och delstater har kombinerat valmöjligheterna för vårdnadshavare med åtgärder för att minska segregationen.

Kommissionen redogör för de regler om urvalskriterier som aktualiseras när det finns fler sökande än platser på en skola. För kommunala skolor är det enda generella urvalskriteriet som är reglerat närhetsprincipen. Utöver närhetsprincipen förekommer det också att kommuner använder oreglerade urvalskriterier som t.ex. syskonförtur och kötid. Huvudmannen för en fristående skola får använda de urvalskriterier som Skolinspektionen godkänt på generell nivå: anmälningstid, plats i förskoleklass, geografisk närhet, syskonförtur och verksamhetsmässigt samband. Skolorna ska vara tydliga med vilka kriterier som tillämpas och i vilken ordning dessa gäller. Kommissionen anger att fristående skolor nästan alltid använder kötid i kombination med syskonförtur.

Kommissionen skriver vidare att enligt forskning och erfarenheter från andra länder finns flera bidragande orsaker till att segregation mellan skolor uppstår. Tre faktorer kan fastslås: boendesegregation, skolval och skolors val av elever.

Kommissionens analys är att i ett system där närhetsprincipen används för att fördela skolplatser kommer skol- och boendesegregation att vara nära sammankopplade. Men även i ett system som bygger på skolval är det enligt kommissionen rimligt att anta att många

föräldrar önskar att deras barn går i en skola nära hemmet, eftersom en skola långt från hemmet kan innebära både tidskrävande resor och ett svagare lokalt socialt kontaktnät. I och med att en stor andel av Sveriges elever fortfarande går i en kommunal skola, och att dessa skolor i första hand fördelar sina platser utifrån närhetsprincipen, är det enligt kommissionen givet att boendesegregationen har stor betydelse för skolsegregationen i Sverige.

Kommissionen skriver vidare att elevsortering också kan uppstå om familjer har olika förutsättningar att göra ett aktivt och välinformerat skolval. Exempelvis kan enligt denna analys föräldrar med högre utbildningsnivå ha lättare att tillgodogöra sig information om hur skolvalet fungerar, vilka urvalsgrunder som används samt ha bättre kunskap om hur kvalitetsindikatorer ska tolkas, jämfört med föräldrar med lägre utbildningsnivå. Eftersom de svenska fristående skolorna ofta använder kötid som urvalsgrund, krävs i vissa fall god framförhållning för att en elev ska vara garanterad en plats i en populär friskola. Om föräldrar från olika socioekonomiska förhållanden har olika tillgång till information om hur skolvalet fungerar och vilka urvalsgrunder som tillämpas, kan segregation uppstå.

Kommissionen menar att skolval dock under vissa förutsättningar kan bidra till lägre skolsegregation. Om boendesegregationen är mycket hög och individer är helt och hållet sorterade till bostadsområden utifrån sin socioekonomiska ställning, kan skolval utgöra en möjlighet för elever att välja bort skolan i närområdet och därmed bryta den segregation som uppstår i och med närhetsprincipen.

Kommissionen framhåller att vid en internationell jämförelse bör även positiva egenskaper i det svenska skolsystemet framhållas: en uppenbar styrka med det svenska systemet är enligt kommissionen att de fristående skolorna är offentligt finansierade och att vårdnadshavarnas ekonomi därmed inte tillåts styra deras val av skola. I många andra länder finns privatskolor vid sidan av de offentliga skolorna där vårdnadshavarna betalar avgifter för elevernas skolgång.

Förvaltningen delar kommissionens ovan beskrivna problembild.

Med utgångspunkt i de ovanstående analyserna lämnar kommissionen dessa förslag:

I skollagen ska anges att huvudmannen aktivt ska verka för en allsidig social sammansättning av elever på sina skolenheter. Rektorns ansvar för att inom skolenheten verka för en allsidig social sammansättning av undervisningsgrupper ska skrivas in i läroplanerna.

Förvaltningen stöder dessa förslag.

Kommissionen föreslår också följande:

I skollagen ska en ny bestämmelse införas som innebär att placering av elever i förskoleklass och grundskola med kommunal huvudman ska göras utifrån en ansökan från vårdnadshavarna. Ansökan ska lämnas till hemkommunen. Av förarbeten bör framgå att ansökan ska vara undertecknad av samtliga vårdnadshavare samt att även om någon ansökan inte görs så är hemkommunen, enligt regeringsformen samt skollagen, skyldig att erbjuda en skolplacering på rimligt avstånd från hemmet.

Förvaltningen stöder även detta förslag.

Kommissionen skriver med utgångspunkt i dessa förslag att ett aktivt skolval behöver kombineras med förslag som gör vårdnadshavarnas reella möjligheter att få sina val tillgodosedda mer likvärdiga än vad som är fallet i dag. Närhetsprincipen omöjliggör enligt kommissionens bedömning för flertalet elever, som inte bor i närheten av en given kommunal skola, att få gå på den skolan om antalet sökanden överstiger antalet platser. Kötid som urvals-kriterium för fristående skolor utesluter många elever som kommit till Sverige under senare år och även elever vilkas vårdnadshavare inte varit medvetna om att en skolplacering vid en viss fristående skola hade krävt att barnet ställts i kö kort tid efter barnets födelse. Ett förslag om aktivt skolval som inte kombineras med åtgärder för att i större utsträckning skapa likvärdiga förutsättningar att få valet tillgodosett riskerar enligt kommissionens bedömning att få låg legitimitet.

Förvaltningen stöder denna analys.

Kommissionen föreslår även att det bör tillsättas en utredning med uppdrag att se över hur närhetsprincipen vid placering på kommunala skolor kan förändras, i syfte att möjliggöra en

större flexibilitet för kommuner i hur de organiserar sitt skolväsende och därmed få ett mer effektivt verktyg att motverka skolegregation.

Kommissionen anser att det bör införas en ny bestämmelse om placering på kommunala skolenheter med innebörden att kommunerna ges en möjlighet att frånga närhetsprincipen vid beslut om skolplacering från årskurs 7 under förutsättning att antalet sökanden till en given skola överstiger antalet platser. Närhetsprincipen får i dessa fall generellt ersättas av ett urval som i syfte att främja en allsidig social sammansättning sker genom lottning. En elev som på grund av särskilda skäl har behov av en skolplacering i skälig närhet till hemmet ska dock alltid ha rätt till en sådan placering. Vidare ska dagens bestämmelse om rätten att gå kvar i den skolenhet man börjat på inte ändras.

Förvaltningen är positiv till förslaget om tillsättande av en utredning i ovan nämnda syfte.

Förvaltningen anser dock att, med tanke på de ganska stora avstånd som av domstolar accepteras som "nära hemmet" för elever i de högre årskurserna, är det förmodligen inte nödvändigt med någon lagändring i enlighet med kommissionens förslag för att möjliggöra skapande av urvalsregler som motverkar segregation. Förvaltningens bedömning är att det är möjligt att skapa urvalsgrunder som möjliggör detta syfte.

Förvaltningen vill också framhålla att åtgärder som underlättar för vårdnadshavare i socialt utsatta områden att för sina barn välja skolor belägna i socialt gynnade områden riskerar att få negativa konsekvenser för elever på de skolor som är belägna i de socialt utsatta områdena. Av erfarenhet och genom forskning framgår det att det i huvudsak är elever i dessa områden som har relativt välutbildade föräldrar och som själva har stark skolmotivation som utnyttjar möjligheten att välja skolor i ett annat område. Det leder till att skolorna i de utsatta områdena främst tappas denna typ av elever. Det i sin tur kan leda till att samtidigt som segregationen som baseras på boende mildras ökar segregationen i form av utvidgad skillnad mellan skolor med höga och låga resultat. Det finns därför anledning att söka efter andra åtgärder för minskad segregation än att bara underlätta för elever att få plats på en skola långt från hemmet.

När det gäller urval till fristående skolor skriver kommissionen att huvudregeln liksom i dag ska vara att fristående skolor ska vara öppna för alla. Kommissionen föreslår att kötid inte längre ska kunna användas som urvalskriterium vid fler sökande än platser vid en skolenhet. Kommissionen föreslår också att lottning ska kunna användas som urvalskriterium och att det ska regleras i förordning vilka urvalskriterier som får användas. I beslutet om godkännande ska anges vilka urvalskriterier som huvudmannen ska använda sig av när antalet sökande överstiger antalet platser på en skolenhet.

Förvaltningen stöder kommissionens förslag med tillägget att det finns andra möjliga urvalskriterier än lottning, om denna metod inte anses vara lämplig. Kommissionen diskuterar kortfattat den stora segregationen i gymnasieskolan utan att ange några förslag om hur den ska kunna motverkas. Kommissionen påminner dock om att den i en annan del av betänkandet har föreslagit att kommunerna ska ha ett ansvar för att främja en allsidig social sammansättning vid skolenheterna.

Förvaltningen bedömer att det, inom ramen för det gymnasiesystem som har skapats i Stockholms län med urval i stort sett helt baserat på elevernas meritvärden från grundskolan, i praktiken är omöjligt att ta ett sådant ansvar.

Kommissionen föreslår att regeringen tillsätter en utredning i syfte att ta fram ett system för gemensam antagning av elever till skolenheter inom förskoleklass och grundskola med kommunal respektive enskild huvudman. Kommissionen lämnar detta förslag i medvetande om att Skolkostnadsutredningens betänkande som berör denna fråga bereds för närvarande.

Kommissionen bedömer att även frågan om möjligheterna att begränsa antalet tillfällen under skoltiden då skolval medges bör utredas inom ramen för den utredning som ska leda fram till ett förslag om gemensam antagning. Kommissionen menar att en gemensam antagning skapar förutsättningar för att begränsa antalet tillfällen under skoltiden då skolbyten får ske. Både ur ett elevperspektiv och ur ett huvudmannaperspektiv är det olyckligt med många skolbyten under pågående läsår

enligt kommissionens bedömning. Kommissionen påpekar att det dock alltid måste finnas möjlighet att byta skola för elever som har särskilda skäl.

Enligt kommissionens mening ska den föreslagna utredningen om ett gemensamt antagningssystem ha som utgångspunkt att skolor med kommunal respektive enskild huvudman ska behandlas på ett sätt som garanterar rättssäkerheten för såväl huvudmän som elever. Därför måste, anser kommissionen, ett eventuellt förslag från utredningen om gemensam antagning innebära att samtliga huvudmän ska omfattas av ett gemensamt antagningssystem. Utredningen bör analysera förutsättningarna för att ersätta dagens decentraliserade system, där det är vanligt att rektorer själva efter delegation bestämmer över antagningen inom ramen för rådande regelverk, med ett system där antagningen sker gemensamt och centraliserat till en nivå ovanför enskilda skolenheter.

Förvaltningen ställer sig bakom kommissionens bedömningar och stöder dess förslag.

11 Läroplansutveckling och utvärderingssystem

Kommissionen föreslår en kontinuerlig utveckling och revidering av läroplanerna. Det skulle enligt kommissionen ge förbättrade förutsättningar för att hålla styrdokumentet relevanta och användbara och att säkra de är baserade på aktuell vetenskap och beprövad erfarenhet. Justeringen av styrdokumentet bör ske i en process med stark förankring bland lärare och rektorer.

Förvaltningen stöder detta förslag.

Kommissionen tar upp, med hänvisning bland annat till en utvärdering av Skolverket 2015, att det finns farhågor att det i ökad utsträckning blivit kunskapskraven, vad eleven ska visa, som läggs till grund för lärares planering av undervisningen. Om kunskapskraven görs till mål för undervisningen i stället för de ämnesspecifika förmågor som eleverna ska utveckla, enligt ämnets långsiktiga mål, finns risk för att innehåll, sammanhang och helhet kommer i skymundan och att undervisningen fragmentiseras. Denna risk förstärks enligt kommissionen genom användning av matriser där kunskapskraven delas upp i olika mindre delar. Kommissionen föreslår att det närmare bör undersökas i vilken utsträckning en sådan icke önskvärd utveckling har skett.

Förvaltningen stöder detta förslag.

Kommissionen anser att det nationella uppföljnings- och utvärderingssystemet måste kompletteras på viktiga punkter. Tillförlitliga mått på elevernas kunskapsutveckling behöver utvecklas. Det behövs uppgifter om elever i behov av stöd, stöd-insatser och insatsernas effekter.

Enligt kommissionen behövs mer tillförlitlig resultatinformation om elevernas kunskapsutveckling, på såväl nationell nivå som på huvudmannanivå och skolornivå, än den som ges av betyg och nationella prov. Kommissionen skriver att det är viktigt för den lokala uppföljningen att det finns instrument som ger möjlighet att t.ex. bedöma effekter av undervisning och stödinsatser. Även för ett informerat skolval är det enligt kommissionens bedömning av största betydelse att det finns tillgång till uppgifter om en skolas bidrag till elevernas kunskapsutveckling genom s.k. value-added-mått. De kan ge mer rättvisande kvalitetsinformation än betyg och provresultat.

Förvaltningen är i grunden positiv till kommissionens intentioner men vill samtidigt framhålla att det behövs utredas hur sådana mått och mätmetoder som svarar mot intentionerna kan utformas.

12 Ett robust skolsystem med utvecklingskraft och stärkt likvärdighet

Kommissionen skriver att dess förslag och bedömningar, som redovisats i kapitel 4–11, har utformats så att de tillsammans ska bilda en samlad strategi för svensk skola och utgöra delar i vad kommissionen kallar ett robust skolsystem. Denna skrivning görs med utgångspunkt i att kommissionen på grundval av bland annat OECD:s granskning av det svenska skolsystemet 2015 bedömer att detta idag är fragmentiserat på ett olyckligt sätt.

Delarna i det tänkta robusta skolsystemet utgörs av kommissionens förslag gällande

- *nationella målsättningar* för kunskapsresultat, kvalitet i undervisningen och likvärdighet
- ett *stärkt huvudmannaskap* genom statligt stöd och samverkan på regional nivå
- *kompetensförsörjning* omfattande lärarutbildning, professionsprogram, kompetensutveckling samt skolans vetenskapliga bas, forskningsanknytning och praktikinära forskning
- förbättring av *förutsättningarna för lärare och rektorer att ägna sig åt sina kärnuppgifter, undervisning och skolledning* genom förenkling och minskning av administrativa uppgifter, bl.a. genom digitaliseringens möjligheter
- *ett ökat nationellt ansvar för skolans finansiering* genom skapande av ett statligt bidrag till huvudmännen utifrån ett index som speglar deras socioekonomiska förutsättningar
- *en god miljö för lärande och utveckling* med förslag om tidig kartläggning av elevers förutsättningar inom framför allt läs-inläring som grund för läsförståelse, med utgångspunkten att genom tidigt specialpedagogiskt stöd förebygga skolsvårigheter
- *aktivt skolval och minskad skolsegregation* genom att skapa förutsättningar för förbättrad likvärdighet, framför allt att minska sambandet mellan elevernas bakgrund och skolresultat
- att statens sanktioner mot kommunala respektive enskilda huvudmän som inte uppfyller kraven så långt som möjligt ska vara likvärdiga

Förvaltningen har kommenterat enskildheterna i ovanstående lista i respektive avsnitt där de behandlas. Förvaltningen bedömer att de olika inslagen som en helhet har förutsättningar att skapa ett mer robust, ett mer effektivt, skolsystem än det nuvarande.

13 Genomförande och ikraftträdande av kommissionens förslag

Kommissionen anser att det är angeläget att de författnings-ändringar som krävs för att möjliggöra förslagen i betänkandet träder i kraft så fort som möjligt och anger detaljerade bedömningar om när förändringarna kan göras.

Förvaltningen har svårt att värdera kommissionens bedömningar, men vill framhålla att även om det finns fördelar med att agera snabbt, är det också mycket viktigt att se till att förändringarna har möjlighet att vinna förankring i utbildningssystemets olika delar. Det kan tala för att förändringarna i åtminstone vissa delar genomförs i något långsammare takt än kommissionen föreslår.

Reservationer m.m.

Utbildningsnämnden

Reservation anfördes av Lotta Edholm m.fl. (L) enligt följande.

att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut.
att därutöver anföras:

Liberalerna anser att mycket i Skolkommissionens slutbetänkande går i rätt riktning men beklagar att viktiga frågor för skolans utveckling inte adresseras. Vi välkomnar förslaget om stärkt kompetensutveckling för lärare genom professionsprogram, men saknar ett fokus på hur läraryrket långsiktigt ska stärkas genom höjda lärarlöner och stärkt auktoritet.

I en skola där undervisning och kunskapsförmedling sätts främst, i trygg miljö med studiero, får varje elev den bästa chansen att nå till toppen av sin förmåga, oavsett föräldrars studiebakgrund. Det är kvaliteten i själva undervisningen som avgör skolans kvalitet och för det är lärarna den enskilt viktigast faktorn.

Därför är det en besvikelse att kommissionen inte presenterar en långsiktig strategi för hur lärarlönerna ska höjas. Så länge vi inte har det riskerar lärarkrisen bara att fördjupas. Att kommunerna i många år har avstått från att satsa på lärarna har varit en bidragande orsak till den kommunaliserade skolans misslyckande. Här borde Stockholm fortsätta att gå före. När Liberalerna senast hade ansvar för skolan i Stockholm genomfördes lönesatsningar som ledde till att en lärares lön i snitt höjdes med 7500 kronor i månaden, inklusive den sista höjning där initiativet togs på försommaren -14, jämfört med 2006. Sedan (S) kom till makten i Stockholm har det inte genomförts några sådana satsningar.

Vi beklagar också att kommissionen inte har löpt linan ut och föreslagit ett återförstatligande av svensk skola, trots att man ser problemen som följt av kommunaliseringen. Istället landar man i en halvmesyr. Kommunaliseringen av skolan har medverkat till djupa kunskapsklyftor och det måste åtgärdas. För att svensk skola åter ska till Pisa-toppen krävs ett förstatligande.

Förslaget om aktivt skolval är bra. Alla har inte samma kännedom om möjligheten att påverka i vilken skola barnen ska gå. Om fler använder sin möjlighet att välja skola är det positivt. Det bör dock sägas att Stockholm ligger mycket nära ett aktivt skolval redan idag. Här väljer de flesta skolplacering för sina barn.

Skolkommissionen har föreslagit lottning som urvalsgrund då friskolor har fler sökande än lediga platser, ett förslag som sedermera tonats ned av ansvarigt statsråd. Vi vill poängtera att lottning, eller andra liknande förslag för att modifiera det fria skolvalet, sannolikt skulle leda till att friskolor skulle övergå från kötid till närhetsprincip. Många friskolor har ju valt kötid som urvalsprincip för att uppnå större blandning av eleverna. Med en återgång till närhetsprincipen blir elevsammansättningen sannolikt därför mindre blandad. De som har råd att köpa sig en bostad nära en populär skola går därmed före dem som inte har råd att göra det – så som det var innan skolvalets införande. Utan skolval får vi en skola med en starkare boendesegregation.

Menar vi allvar med att bryta problemen med kunskapssegregationen måste fokus istället ligga på att alla skolor ska vara bra skolor.

Reservation anfördes av Cecilia Brinck m.fl. (M) enligt följande.

att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut.
att därutöver anföras:

Slutbetänkandet innehåller en del analyser och förslag för svensk skola som vi kan ställa oss bakom. Rollerna inom skolan bör förtydligas, läraryrket behöver göras mer attraktivt och möjligheterna till professionsutveckling stärkas. Vi är dock av uppfattningen att kommissionen fortfarande överskattar möjligheten att åstadkomma betydande positiva resultat genom organisationsförändringar.

Vi delar den analys som ligger till grund för Skolkommissionens uppdrag, att rollfördelningen för skolans ansvar behöver vara tydlig. En tydlig rollfördelning som möjliggör ett tydligt ansvarstagande kräver dock att ansvar och befogenheter hänger ihop. Flera av Skolkommissionens förslag, däribland de i kapitel 8.2, går i helt motsatt riktning. Betydande statlig styrningen genom finansiering är inget som kan diskuteras utan att diskutera utökat statligt ansvar i form av huvudmannaskap, något som vi inte ställer oss bakom.

Även i förslagen gällande det aktiva skolvalet och den minskade skolsegregationen finns en oroande otydlighet. Aktivt skolval i kombination med att huvudmannens ska ansvara för den sociala sammansättningen samt lottning som urvalskriterium framstår för oss som en omöjlig kombination. Det kvarstår betydande frågetecken om hur dessa delar praktiskt ska lösas och som förvaltningen skriver finns andra alternativ än lottning som urvalskriterium. Vi vill dock understryka att vi stödjer förslaget om aktivt skolval, men även framhålla vikten av att friskolor ska ha möjlighet att behålla inflytandet över sina urvalssystem.

Vi ställer oss i övrigt bakom stora delar av förvaltningens svar. I många delar krävs förtydliganden av skolkommissionens slutbetänkande, inte minst gällande de socioekonomiska resurserna vars omfattning på förhand verkar bestämda. Som förvaltningen skriver i svaret anser även vi att många större förändringar kommer behöva genomföras i långsammare takt än vad slutbetänkandet anger för god förankring i skolan.

Reservation anfördes av John Kåberg (C) enligt följande.

att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut.
att därutöver anföras:

Kommissionen har under lång tid genomlyst det svenska skolsystemet och har, enligt Centerpartiet, kommit fram till många insikter och förslag på lösningar som kommer göra den svenska skolan mer robust och tydligare för elever, skolpersonal samt huvudmän i många avseenden.

Centerpartiet anser att kommunerna och de fristående huvudmännen ska fortsätta vara huvudmän för skolan, en statlig skola riskerar att flytta besluten för långt från föräldrar och elever. Kommissionen föreslår en myndighetsöversyn av skolmyndigheterna och där igenom ta fram en myndighet som stödjer och stärker skolhuvudmännen. Utifrån den forskning som Kommissionen pekar på ser vi i Centerpartiet att det är en god idé med en myndighet som stödjer och granskar skolhuvudmännen, trots att Centerpartiets vurm för nya myndigheter aldrig har varit stor ser vi vissa fördelar med förslaget. Det är viktigt att staten har möjlighet, och faktiskt genomför, beslut som innebär att dåliga skolor stängs, oavsett om de är kommunala eller fristående. Kvalitén i verksamheten är och måste fortsätta vara grundbulten. Även förvaltningen pekar på att det är viktigt att denna nya myndighet har kraft och mandat att ingripa mot regelbrott och låg kvalitet, något vi instämmer i.

Kompetensförsörjningen till Stockholms skolor är ett prioriterat område som förvaltningen gör ett gediget och viktigt arbete inom. Det svenska högskoleutbildningsväsendet har genomgått många år av urholkning av resurserna och ingen har lyckats presentera förslag på hur detta ska kunna stoppas. Både Kommissionen och förvaltningen ställer sig positiva till att lärarutbildningen behöver mer resurser och främst mer lärartid, det ställer även Centerpartiet sig bakom. Dock är vi skeptiska till att införa vissa dedikerade behörighetskrav till lärarutbildningen eftersom det kommer leda till ett ännu otydligare antagningssystem till den svenska högskolan. I grund och botten har en bra och

populär utbildning höga behörighets- och intagningskrav och det är svårt, om inte omöjligt, att skapa sådana på artificiell väg.

Lärarlönerna måste fortsätta att öka och det måste fortsätta finnas karriärvägar för lärare i skolan. Stockholm Stad har genomfört många ökningar av lärarnas löner men det arbetet har stannat av från majoriteten. Trots att det är arbetsgivarna som ska sätta lönen införs det ytterligare ett stadsbidrag med tillhörande administration och otydligheter. De lönesättande systemen måste vara transparenta och enkla att förstå hur du som lärare.

Att digitalisera de nationella proven måste ske skyndsamt. Som Kommissionen pekar på har lärare och skolledare mindre tid för undervisning och ledarskap när mer administration blir en del av arbetsuppgifterna. Centerpartiet har länge föreslagit att rektorerna ska för större stöd för att kunna anställa lärarassistenter till sina medarbetare. Centerpartiet har också påpekat det ständigt växande antal mål som Stockholms skolor styrs utifrån, det är något märkligt då att förvaltningen stödjer Kommissionen förslag om färre och tydligare mål och samtidigt inför flera i sin egen verksamhet.

Centerpartiet stödjer att införa ett aktivt skolval i Sverige. I Stockholm nyttjar näst in till alla föräldrar skolvalet och föräldrarna väljer skolplacering till sina barn. Vi förstår att det är lätt att landa i slutsatsen att lottning av skolplaceringar skulle lösa den segregation som uppstått på vissa skolor men vi saknar den analys av vad ett sådant system skulle innebära. Ett fränsteg från att låta de fristående skolorna använda kötid som urvalssystem kan leda till att friskolor inför en närhetsprincip istället. Med en sådan närhetsprincip kommer boendesegregationen, som Kommissionen påpekar har stor betydelse i frågan, spås på ytterligare. Det svenska skolsystemet är unikt på så sätt att alla kan välja alla skolor och vi har i stort sett inga privatskolor i parallella system. Det aktiva skolvalet har lett till att alla skolor i Sverige har blivit bättre.

Avslutningsvis vill Centerpartiet meddela att vi gärna ser ett system som visar skolornas framgångar genom ett mått för "value-added". Många fantastiska skolor med engagerade lärare och rektorer hamnar orättvist långt ner i sorteringslistorna över skolors prestationer. Ett value-added-mått skulle ge föräldrar, elever och allmänhet en ny syn på de enskilda skolorna och deras viktiga uppdrag i samhället.

Särskilt uttalande gjordes av Freddy Grip (V) enligt nedan.

Skolkommissionen har gjort ett gediget arbete och kommer med förslag som vi till största del välkomnar och anser nödvändiga. Även förvaltningen kommer med många kloka synpunkter som vi delar. Målet för allt utvecklingsarbete inom skolan bör härledas till att alla barn får rätt till en bra och jämlik skola som utgår från barnets behov. Därför är det olyckligt att kommissionen inte lägger fler skarpa förslag som kan minska segregationen i svensk skola. Det är till och med så att förslaget om aktivt skolval riskerar att öka segregationen och cementera det marknadssystem som skolan idag är utsatt för. Detta förslag tar vi tydligt avstånd ifrån.

Det är mycket bra att kommissionen föreslår att i skollagen ange att huvudmannen aktivt ska verka för en allsidig social sammansättning av elever på sina skolenheter. Detta måste dock komma med rätt verktyg. Kommunerna behöver få ett större inflytande över etablering av nya skolor, såväl kommunala som fristående.

Kommissionens förslag om inrättandet av en karriärstruktur för lärare och skolledare är mycket bra. Däremot ser vi inte behovet av att det måste göras i precis samma struktur som redan prövats utan det behöver byggas upp på ett sätt som skapar stor legitimitet i hela skolorganisationen.

I Stockholm kan vi vara stolta över att vårt resursfördelningssystem som tar hänsyn till socioekonomiska faktorer. Dock är skolan en nationell angelägenhet och vårt system kan inte stå ivägen för att alla skolor får nödvändiga tillskott till elevhälsa och undervisning. Vi

välkomnar därför förslaget om ett villkorat statsbidrag som kan betyda mycket för många kommuner runt om i landet.

Ersättaryttrande gjordes av Christan Carlsson (KD) enligt nedan.

att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut.
att därutöver anföras:

Skolkommissionen har kommit fram till flera bra förslag. Rollerna inom skolan bör förtydligas, läraryrket behöver göras mer attraktivt och möjligheterna till professionsutveckling stärkas.

Kristdemokraterna eftersträvar en skola med ordning och kunskap i fokus där varje elev ges möjlighet att utvecklas som person och förverkliga sin potential. Vi menar att det är kvaliteten i undervisningen som avgör skolans kvalitet och att elevens viktigaste verktyg är läraren. Stärkt kompetensutveckling för lärare genom professionsprogram är därför något som vi välkomnar och vi anser att kompetensutveckling när det kommer till lärarnas ledarskap i klassrummet är särskilt viktigt.

Vidare anser vi att lärarna behöver få vara just lärare. Det innebär att de ska kunna fokusera på undervisningen. Därför är det bra om den administrativa bördan kan minska, exempelvis genom att utveckla och digitalisera de nationella proven.

Vi kristdemokrater delar för övrigt kommissionens bedömning att införandet av karriärtjänster för lärare och höjda lärarlöner har varit viktigt för att stärka läraryrkets attraktivitet och status. Det vore också bra om lämplighetsbedömning för antagning till lärarutbildningarna infördes.

Ett annat förslag som vi kristdemokrater stödjer är det om att införa aktivt skolval. I Stockholm väljer nästan alla skolplacering för sina barn inom ramen för det fria skolvalet, men det är viktigt att få ännu fler att aktivt och medvetet välja skola.

Skolkommissionen har dock dessutom föreslagit lottning som urvalsgrund i vissa fall om det är så att skolorna har fler sökande än lediga platser. Ett sådant lotteri kan inte vi kristdemokrater ställa oss bakom. Ett skolloteri som modifierar det fria skolvalet på bekostnad av närhetsprincipen och syskonförtur är fel väg att gå. Det skulle minska barns möjlighet att gå i skolan nära hemmet eller där barnets syskon redan går och det skulle försvåra för enskilda människor och familjer i vardagen.

Menar vi allvar med att bryta problemen med kunskapssegregationen måste fokus istället ligga på att få fler att göra aktivt val och att alla skolor ska vara bra.

Avslutningsvis kan tilläggas att i många delar krävs förtydliganden av skolkommissionens slutbetänkande, inte minst gällande de socioekonomiska resurserna. Vi anser exempelvis att huvudmännen själva ska få ta ansvar för den socioekonomiska fördelningen och att det finns anledning att ifrågasätta ökad statlig styrning i form av miniminivåer för hur huvudmännen ska spendera sina ekonomiska resurser.